

Tóth Aliz Kriszta

Oktatás másként

Bevezető

A SMILE (Strengthening Minority Identity and Language Education) Erasmus IP (intenzív program) keretén belül lehetőségünk volt belekóstolni a dániai és németországi kisebbségoktatásba. A program kezdeményezője a dániai University College Syddanmark, további partnerei a Babeş–Bolyai Tudományegyetem – Románia, Ljubliana University – Slovenia, St Marys University College – Belfast, Åbo Academi, Vasa – Finland, Eötvös József Főiskola (EJF) – Magyarország. A program célja a más kisebbségek oktatásának a megismerése volt, illetve olyan módszerek elsajátítása, amelyek könnyítik a második nyelv tanulását az anyanyelv mellett.

A tíznapos program, a „folkehøjskole” (népfőiskola) intézményének jellegzetes jegyeit hordozta. Ez az oktatási forma a demokráciára való nevelést gyakorolja, tesztek és osztályzás helyett a közösségi tanulásra, a felfedezésre és az együttgondolkodásra helyezi a hangsúlyt. A gimnázium után sokan hallgatnak néhány hónapig népfőiskolát, mely forma az élethosszig tartó tanulásnak is fontos bázisa. Ennek tükrében a képzés előadássorozata után éppoly fontos volt a csoportos (demokratikus) beszélgetés, az állandó jellegű kiértékelés, a saját tapasztalatok, vélemények megosztása, valamint a határrégió kisebbségi

iskoláinak óralátogatása és a gyakorlati tanítás vagy a hétvégi kirándulás, mint az elméleti felvezetés, összegzés. Nyolc országból érkeztek a résztvevők (alap- és mesteri képzést folytató diákok és vezető tanárok, pedagógusok): írek, svédül beszélő finnek, olaszországi szlovénok, a magyarországi Baján élő és tanuló német ajkúak, dán németek, német dánok, az erdélyi magyarok képviselői és orosz egyetemisták.

A program szépsége mégis a gyakorlatiasságában rejlett, ugyanis lehetőség adódott iskolalátogatásra, tanításra. Két iskolát látogathattunk meg, majd ugyanazokban taníthattunk is. Hogy miért volt ez izgalmas és tanulságos, a továbbiakban kiderül.

Az iskola környezete

Az első iskola, ahova ellátogathattunk egy, a dán–német határ mentén levő városban található német kisebbségi iskola. Első ránézésre az épület egy magánháznak tűnt, majd tovább haladva, bekerültünk az iskola belső udvarára, ahol biciklikirakatra bukkantunk. Tudniillik a dán/német gyermekek biciklivel járnak iskolába. Mind az épület, mind az udvar nagyon tiszta volt, igényesen berendezve a gyermekek számára sportpályákkal, játékszerekkel felszerelve.

Az oktatás

Elsőre azt hinné az ember, hogy valamilyen reformpedagógián alapuló oktatás folyik az iskolában, de meglepetésünkre kiderült, hogy Dániában és Németországban ilyen a hagyományos oktatás.

Hogy milyen?

Az első három évben a gyermekek saját adottságaiknak és a tanulási ütemüknek megfelelően haladnak. **Ez azért fontos, mert a gyermekek nagyon** sokféle érettséggel és tudással kerülnek be az iskolába. Az egyéni tanulási ütem lehetővé teszi, hogy a tehetséges gyermekek és a fejlesztésre szorulóak is a saját tempójukban haladhassanak, és szert tegyenek arra a megalapozott tudásra, amelyre a későbbiekben építeni lehet. Eközben megtanulják elfogadni, hogy az osztályközösségben mindenkinek más az érdeklődése és az erőssége.

Ebben az életkorban az átélés-tapasztalat még sok mindenre megfelelőbb kiindulási alap, mint a fogalmi-absztrakt gondolkodást igénylő feldolgozásmód. Erőltetés és megterhelés nélkül igyekeznek a fogalmi gondolkodás felé haladni az egyéni képességeknek megfelelően.

Az iskola célja az alapvető képességek, készségek és jártasságok fejlesztése. Ennek érdekében sokféle tevékenységgel tanulnak, amit lehet, kipróbálnak, a teret, az osztálytermet kreatívan használják, és sok külsős programon is részt vesznek. Így a tudás nem elszigetelt módon jut a gyermekekhez, nem azt élik meg, hogy a tanulás csak az iskolára tartozik, hanem megtapasztalják, hogy mit mire tudnak használni az életben.

A 4. év bizonyos területeken már kapcsolódik a felsőbb osztályokhoz, megjelenik néhány szaktanár, de még az alsós tanulási formákat élik. A harmadik-negyedik év folyamán tanulják meg a gyermekek a házi feladatot, mint önálló tanulási módszert. Mindezekkel a felső tagozatba való lépést készítik elő.

Az 5–6. évben a tanulásban és a közösségi élet területén egyre több választási lehetőséget és egyre nagyobb felelősséget hárítanak a gyermekekre. Az eddigi évek alatt megtanult munkaformákat és módszereket már képesek önállóan is felhasználni, feladatokhoz rendelni, továbbá képesek a kisebbeket segíteni (pl. szakkört tartani). Általában az egyik tanár még jelen van az osztály életében, már megjelennek a szaktárgyak, amelyeket tevékenységközpontúan, a komplex látásmód fenntartásával, de már a logikai gondolkodásra is erőteljesen építve, és szaktanárok bevonásával tanítanak. A felsőbb évfolyamokon a tanulás mindinkább eltolódik az önálló munka irányába. A tanár szerepe egyre inkább az egyéni segítségnyújtás.

A 7–8. évben felkészítik a gyermekeket a kompetenciaalapú felvételire, és arra, hogy a középiskolát biztonságosan, felkészülten, önállóan el tudják végezni. A szakórákon az alapvető ismereteket tanítják, melyekre épülve a komplex órákon gazdag tanulásmódszertani elemekkel az információk feldolgozását, rendszerezését, és saját tudásuk bemutatását gyakorolják. Kiemelten a felvételihez szükséges kompetenciákra készítik a gyermekeket, nemcsak a tananyagot

tanulják meg és gyakorolják be, de tanítanak önálló feladatmegoldó stratégiákat, időgazdálkodást, fejlesztik a szövegértést, és a saját tudásuk bemutatásához szükséges kompetenciákat is.

A tanterv

Az évnek a természeti változásokon alapuló szakaszai, melyekhez **ünnepek** kapcsolódnak. Ezek adják az iskola életének kereteit. A tanévet ezek alapján öt periódusra osztják: a periódusok témappal kezdődnek és ünneppel záródnak. Minden évfolyamon más-más kultúrkör ünnepeivel ismerkednek.

A tanterv másik szála a tudományágakhoz kapcsolódó témakörök, melyeket hagyományos **tantárgyak** szerint dolgoznak fel, de igyekeznek többnyire komplex foglalkozásokat tartani.

Életük fontos része a **szociális kompetenciák** fejlesztése (ön- és társismeret, kommunikáció, konfliktuskezelés tanulása). Ehhez tanórakeretet is biztosítanak. Ilyenek például a beszélgető kör, a csoportjáték, a hétzáró, valamint a közös tízórai.

Vannak egyéb speciális **tantárgyaik** is, melyek a pedagógiájuk megvalósításához nélkülözhetetlenek. Ezek nagy részében megjelennek a művészetek és a kutatás. Képzési rendükbe be van építve az úszásoktatás és az angol tanítása is. Délután tartanak kötelező, a felsőbb évfolyamokon szabadon választható programokat (szakkör, sportkör). Életük szerves részét képezik az év eleji erdei iskola és az év végi tábor.